

Aaa, galiba Türkiye normalleşiyor!

SEVİM ŞENTÜRK  
28/11/2010

Üst düzey üç askerinin bakanlar tarafından açığa alınması "Türkiye normalleşiyor mu?" sorusunu gündeme getirdi. Normalleşme neydi, normalleştiğimizin göstergesi sosyal hayatta ne olabilirdi? Bütün bu sorular gözleri demokratik ve gelişmiş ülkelerin, sivillerin askeri tanımamasına yöneltti.



Peki Türkiye'de durum nasıl? Bu sorunun cevabını demokratik ülkeleri göz önüne alarak sokakta aradık? Bakalım normalleşme emareleri görülüyor mu?

Türkiye normalleşiyor galiba! Baksanıza son bir hafta içinde yaşananlara... Medyamız, öznesi asker olan bomba haberleri seviyor. Demokratik ülkelerde son derece normal bir uygulama olan 'üç generalin açığa alınması' gazeteler ve televizyonlar tarafından 'bomba haber' olarak gündeme düşürüldü. Olay neydi hatırlayalım şimdi?

Balyoz darbe planı sanığı oldukları gerekçesiyle son YAŞ toplantısında terfi ettirilmeyen Tümgeneral Gürbüz Kaya, Tuğamiral Abdullah Gavremoğlu ve Tümgeneral Halil Helvacıoğlu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi'ne başvurmuş ve terfilerini almıştı. Bunun üzerine İçişleri Bakanı Beşir Atalay ve Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül imzasıyla, ikisi general, biri amiral üst düzey üç komutan açığa alındı. Aslında, birçok devlet memuru için rutin bir uygulama olan bu olay Cumhuriyet tarihinde bir ilk (Menderes'in açığa aldığı komutanları saymazsak). Bazı yazarlar bu olaya tepki gösterse de medyanın geneli üç askerinin açığa alınmasını gayet normal olarak karşıladı. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, durumun abartılmaması gerektiğini, normalleşmenin bir günde gerçekleşmediğini, bu olayın sürecin bir parçası olduğunu söyledi.

Aslında normalleşme süreci yeni başlamadı. Ağustos ayında yapılan YAŞ toplantısında birçok ilk yaşandı. 30 Ağustos'tan sonra göreve gelen üst düzey komutanlar, geçen zaman içerisinde yasalar çerçevesinde hareket etmeye özen gösterdi. Belki kimilerine normal gelmeyecek ama bugün toplumun çok büyük kesimi kuvvet komutanlarının adını bilmiyor. Çünkü onlar asli görevlerini yapıyor. Oysa 10 yıl önce böyle miydi? 28 Şubat'ın güçlü generali Çevik Bir'in adını bilmeyen mi kalmıştı. Batı Çalışma Grubu'nun kurucusu Deniz Kuvvetleri Komutanı Güven Erkaya'yı tanımayan var mı? Birinci Ordu Komutanı Çetin Doğan bilinirken bugün aynı görevi yapan komutanı kim tanıyor? Şener Eruygur, Hurşit Tolon... Siyasi bir aktör gibi siyaset sahnesinde yer alan komutanları da, yaptıklarını da halkın unutamadığı bir gerçek. Çünkü darbelerde, muhtıralarda, millete karşı kanlı eylem planlarında hep onların imzaları vardı.

Peki sokakta durum nasıl? İnsanlara son dönem genelkurmay başkanlarını ve kuvvet komutanlarını tanıyıp tanımadıklarını sorduk. Yenibosna, Bakırköy, Taksim, Üsküdar, Kadıköy ve Eminönü'nde halkla konuştuk. 100 kişiden 90'ı değil kuvvet komutanlarını yeni Genelkurmay Başkanı Işık Koşaner'in adını hatırlamakta zorlandı. Kuvvet komutanlarının kimler olduğu ise çoklarının zihninde koca bir soru işareti.

Yenibosna'da kunduracılık yapan Abdullah Sancak, 47 yaşında. 30 yıldır İstanbul'da yaşıyor. 3 çocuğu var, 3'ü de okuyor. Sıkıntısı başından aşkın. Evini geçindirme telaşından başka bir şey

düşünmüyor. Sorumuzu duyduğunda manidar bir tebessümle, "Televizyonlar, kendi iktidarının peşine düşmüş askerleri gösteriyor. Bu yüzden tanımıyorum, ne genelkurmay başkanını ne de kuvvet komutanlarını." diyor. Sözlerinde hafif de olsa sitem bulunan Sancak, Hilmi Özkök'ün ismini hatırlıyor: "Erbakan Hoca'nın iktidarda olduğu dönemlerde Hüseyin Kıvrıkoğlu, Çevik Bir gibi isimler vardı. Tanıdığımdan saymıyorum bu isimleri. O zamanlar haberlerde çok denk geliyorduk, oradan biliyorum."

Taksicilik yapan Soner Şen (34), Ali Akdeniz (39), Fatih Yener (29), Okan Kumrulu (32), Şahin Yılmaz (29), Kamil Berberoğlu (32), Ayhan Tutar (40) da kuvvet komutanlarını tanımadıklarını söylüyor. Hiç mi bilmediklerini soracak olursanız açıkçası onların başbakan ve cumhurbaşkanından başka birilerini tanıma gibi bir girişimleri olmamış. Çünkü gerek duymadıklarını söylüyorlar. Aslında onların dünyasında askerinin isimlerinin çok yer etmemesi militarizmin belli insanları ilgilendirdiği gerçeğini ortaya koymaya yetiyor.

### **9 yaşındayken kuvvet komutanlarını tanıyordum**

İstiklal Caddesi'nde karşılaştığımız fotoğraf sanatçısının verdiği cevap ise normalleşme emarelerinin ifadesi. İsmi vermek istemeyen sanatçı, "İhtilal olduğunda 9 yaşındaydım. Radyoda sürekli komutanların adlarını duyardık. Halen ezbere biliyorum. Dur bakayım kimler vardı? Kenan Evren'i zaten biliyoruz. Kara'da Nurettin Ersin, Deniz'de Nejat Tümer, Hava'da Tahsin Şahinkaya, Jandarma'da Sedat Celasun. Ama şimdikilerin kim olduğuna dair hiçbir fikrim yok." diyor.

Gazi Üniversitesi öğrencisi Muhammed Burak Gültekin, "Generalleri tanıyor musunuz?" sorumuzu şöyle cevaplıyor: "Hüseyin Kıvrıkoğlu, Çevik Bir aklımda bir de Hilmi Özkök, diğerlerini bilmiyorum..." Hacettepe Üniversitesi mezunu 23 yaşındaki Hümeysra Selvi, Hilmi Özkök'ten itibaren genelkurmay başkanı ve kuvvet komutanlarını yakından takip ettiğini söylüyor. Selvi, Taksim'e Özkök'ün heykelinin dikilmesi gerektiğini belirtiyor. [s.senturk@zaman.com.tr](mailto:s.senturk@zaman.com.tr)

\*\*\*

### **Demokratik ülkelerde bırakın halkı, politikler bile askere dair fikir sahibi değil**

**Sevilay Yükselir (Gazeteci):** Sokaktaki vatandaşın, "Kuvvet komutanlarını tanıyor musunuz?" sorusuna "Bilmiyorum." şeklinde cevap vermiş olması gerçekten sevindiricidir. Çünkü komuta kademesinin çok yakından bilinip tanınması ve takip ediliyor olması Türkiye'nin daha fazla demokratikleşmesi açısından iç açıcı bir durum değil. İleri demokrasiyi yaşayan ülkelerin hiçbirinde bırakın sokaktaki vatandaş, politik insanların bile o ülkenin askerî yönetimi ile ilgili fikri yoktur. Çünkü oralarda asker ortaya çıkmıyor. 12 Eylül darbesi 1980'de yaşandığında ben küçücük bir çocuktum. Ama daha o tarihlerde Kenan Evren'in adı hafızama kalın harflerle kazanmıştı. Keza bu halk için de böyle. Özetle şunu söyleyebilirim: Evet. Sokaktaki vatandaşın bugün kuvvet komutanlarının adını sayamamış olması Türkiye'nin ciddi manada normalleşmeye doğru gittiğini gösterir. Bakın ben bile şimdi düşündüm kendi kendime. Kimdi bizim Hava Kuvvetleri komutanı? Ya da Kara Kuvvetleri komutanı? Vallahi hatırlayamadım!

### **Kuvvet komutanları geçmişe göre daha geri planda kaldı**

**Nazlı Ilıcak (Gazeteci):** Halkın, genelkurmay başkanını ve kuvvet komutanlarını tanımaması normalleşme için bir adım sayılabilir. Fakat Türkiye'de insanların genelkurmay başkanlarını tanımama ihtimalini düşünemiyorum. Çünkü gündem onların üzerinden gidiyor. Kuvvet komutanları için aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Onlar geçmişe nazaran artık daha geri planda. Bu yüzden Türkiye'nin 'normalleşme' sürecine kuvvet komutanlarının tanınırlığının azalmasının ışık tuttuğunu söyleyebiliriz.

### **Bana sorarsanız ben de isimlerini bilmiyorum**

**Cüneyt Özdemir (Gazeteci):** 10 yıl, İngiltere'de yaşadım. Eğitim hayatımı orada tamamladım. Bu süre zarfında bir kez bile ne İngiltere genelkurmay başkanının ne de kuvvet komutanlarının adını duymadım. Çünkü orada asker ortada yok. Türkiye'de ise şartlar farklı. Çünkü asker sürekli haberlerde. Bu yüzden insanlar onları istemeseler de biliyor, tanıyor. Ama eğer Türkiye'de isimlerin bilinmesinde bir azalma varsa normalleşmeden bahsetmek pek tabii mümkündür. Bana sorarsanız genelkurmay başkanının haricinde kuvvet komutanlarının isimlerini bilmiyorum.

\*\*\*

### **Gazeteciler de normalleşiyor!**

"Kuvvet komutanlarını tanıyor musunuz?" sorusunu köşe yazarlarına da yönelttik. Mehmet Altan, paşaları tanımadığını, tanımak da istemediğini söyledi. Nazlı Ilıcak, Türkiye'de genelkurmay başkanlarından habersiz yaşamanın mümkün olmadığını fakat kuvvet komutanları için aynı şeyi söyleyemeyeceğini belirtti. Ilıcak, "Kuvvet komutanları son yıllarda daha arka planda kaldı. Gündeme çok gelmediği için isimleri akıllarda yer etmiyor. Bende olduğu gibi." cevabını verdi. Cüneyt Özdemir, kuvvet komutanlarını tanıma ihtiyacı duymadığını ifade etti: "Yıllarca İngiltere'de yaşadım orada insanlar askerden habersiz. Kimse de öğrenme gereksinimi duymuyor. Normal olan da bu. Ben de bu sebeple kuvvet komutanlarının isimlerini hafızama kazımak için uğraşmıyorum." Sabah Gazetesi'nden Sevilay Yükselir ise "Kimdi bizim Hava Kuvvetleri komutanı? Ya da Kara Kuvvetleri komutanı? Vallahi hatırlayamadım!" diyor.